

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1996 m. liepos mėn. 20 d. / July 20, 1996

Nr. 141(28)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Blogo valdymo rezultatai

Lietuvos rytas liepos 15 dieną išleido skelbimą: „AB Žemaitijos Pienas atsispašo žemdirbių ir nu-
traukia eksportinės produkcijos gamybą“. Žemaitijos Pienas –
viena iš didžiausių Lietuvoje
pieno apdirbimo įmonių, kuri turi
apie 700 tarnautojų; jos centras
Telšiuose. Šiais metais pieno
gaminų kainos pasaulinėje rin-
koje yra kritusios. Rusija ir
Ukraina nuolat siūlo užsieniui
savo pieno gaminius žemesnėmis
kainomis, nei lietuviai.

Dabartinė valdžia galėjo ir tu-
rejo nusimanyti, kaip traktuoti
šią svarbų žemės ūkio sektorių,
bet nieko išmintingo nedarė. O
dabar turime rimtą šitos pro-
dukcijos krizę, kuri pasidaro pa-
vydžiu ir kitų produktų gamybos
atvejais. Galime sutikti su kai
kuriais pieno perdirbimo įmonių
kritikais, kurie jas kaltina dėl
prasto joms vadovavimo. Tačiau
Žemaitijos Pieno pareiškime yra
pasakyta daug tiesos.

„Atėjo visų lauktoji vasara, o
pieno perdirbimo įmonių dirban-
tiesiems didysis darbmetis. Jau
gegužės mėnesio pabaigoje plū-
telėjo „marios“ pieno. Žemdirbiai,
dar kartą gyvenimo pamokyti,
suprato, kad pagrindinis maitin-
tojas kaimo – karvutė, išplėte
bandas, pieno per šiu metų birželį
pardavė į įmonę net 15 proc. dau-
giau nei pernai. Atrodo, reikėtų
tik džiaugtis: žemdirbiams bus
taip trūkstamų pinigėlių, pieni-
ninkams – darbo. Taip, būtų vis-
kas labai gerai, jeigu ne kainos.
Jeigu ne rinka.

Vyriausybė nustatė minimalias
ribines pieno supirkimo kainas,
kurios žemdirbiams palankios.
Tai sveikintina. Vyriausybė rūpi-
nasi žemdirbiais. Taip ir turi būti
– iš žemės visi gyvename. Bet ką
daryti su pagamintais pieno pro-
duktais? Juk rinka tai „laisva“,

nustatytų tvirtų pardavimo
kainų nėra. Rinka dėl sezonis-
kumo perpildyta pieno produktų.
Tik apie 30 proc. supirkto pieno
sunaudojame Lietuvos gyventojų
poreikiams tenkinti, o iš likusio
pieno gaminame eksportui svies-
tą, fermentinius sūrus ir lieso
pieno miltelius.

[...] Sezone metu sviesto ir lie-
so pieno miltelių niekur netrūks-
ta, perteklius, todėl jų rinkos kai-
nos yra mažos. Daug mažesnės
negu pernai ir mažesnės negu
savikaina, kai už eksportuojamą
produktą pernai gavome subssi-
dijas: už toną sviesto 1,440 lt ir už
toną fermentinio sūrio 600 lt. [...] Nesu-
laukė sprendimų iš vyriausybės,
buvome priversti imtis kraš-
tutinių priemonių – nebemokėti
žemdirbiams nustatytomis kaino-
mis – dėl to visų savo pieno par-
davėjų labai atsispašome“.

Žemaitijos Pienas praneša, kad
nuo liepos 20 dienos, nebegamins
produkcijos eksportui, o iš žem-
dirbių priims pieno tik tiek, kiek
reikia pieno produktų Lietuvos
rinkai. Kitaip sakant, iš vasaros
tiekimu paims tik vieną iš trijų
siūlomų litrų pieno. Ką to regione
žemdirbiai darys su tuo likusiu
pienu?

Tai tiesiog žiaurios ekonomikos
pamokos visiems Lietuvoje, kurie
dar vis ignoruoja pasaulinės
rinkos padėtį, nusigrižia nuo
teisingų sprendimų ir net džiau-
giasi trumpalaikėmis išėtimimis.
Tikėdamiesi, kad naujai išrinktas
Seimas ir vyriausybė bus kur kas
išmintingesni, viliamės, jog kon-
servatoriai ir krikščionys demok-
ratai bei panašūs politikai sku-
biai perims mūsų šalies valdžią.

Jonas Pabedinskas

Matematiko ir filosofo René Descartes 400 metų sukakčiai

„Cogito, ergo sum“

CEZARIS SURDOKAS

1596 m. kovo 31 d. La Haye,
Touraine, Prancūzijoje, gimė žy-
miausias prancūzų filosofas René
Descartes arba René des Cartes,
lotyniškai save vadinęs Renatus
Cartesius. Jis buvo vienas iš
pradininkų naujųjų laikų filosofijos
ir matematikos bei analitinės
geometrijos kūrėjas. Jo nuostabus
geniališkumas pasireiškė atradi-
mu koordinatų geometrijai bei
inašais į teoretinę fiziką, meto-
dologiją ir metafiziką. Jis buvo
vienas iš moderniojo mąstymo
pradininkų ir vienas iš origina-
liausių filosofų bei matematikų
Vakarų kultūros istorijoje.

O Juozas Girnius žodžiais
sakant, Descartes buvo: prancūzų
filosofas ir matematikas, naujųjų
laikų filosofijos grįdėjas, anali-
tinės geometrijos kūrėjas. Bet
Girniaus profesorius, pačių pa-
grindinių filosofijos disciplinų
deštytojas Lietuvoje, Pranas Ku-
raitis Descartes'ui dažnai ištar-
davo kritišką žodį. Tačiau kalbė-
damas apie Aleksandrą Damb-
rauską-Jakštą, Girnius sako, jog
šis pertekė „tikrų plėčiūpročių
galvotojų visai nedidelį būrį“.

1622 metais jis sugrįžo Prancū-
zijoje, pardavė savo nuosavybę
Poitou, kad būtų laisvas nuo isi-
poreigojimo pragyventi iš mokslo.
Tada jis vėl pasileido į kelionę per
Šveicariją ir Italiją. Pakeliui
vykdė meteorologinius stebėjimus,
studijavo ledynus ir apskai-
čiavo kalnų aukštį. Po trejų metų
jis vėl sugrįžo į Prancūziją ir
didesnę dalį kitų trejų metų pra-
leido Paryžiuje, mokslininkų ir
mokslo bendrų draugystėje.

1629 metais iš Paryžiaus Des-
cartes nuvyko į Olandiją ir 20
metų pasilikio tame krašte, pasi-
naudodamas jo ramybę ir didesnę
intelektualinę laisvę. Per tą laiką
tik tris kartus buvo nuvykęs į Pa-
ryžių. 1633 metais jis parašė dvie-
jų tomų veikalą *Le Monde*, ku-
riame jis kalbėjo apie šviesą ir
žmogų. Jis čia patvirtino Koper-
niko hipotezę, kad žemė sukasi
apie saulę, bet patyręs apie Gali-
leo pasmerkimą ir norėdamas iš-
vengti konflikto su Roma, jis
sustabdė savo veikalo spausdinimą.
Po ketverių metų, tinkamai
pritaikęs savo kosmologiją, jis
paskelbė epochinį šėsių tomų
veikalą *Discours de la Methode*...
(Leyden, 1637) drauge perduoda-
mas išbaigtus pavyzdžius jo meto-
do pritaikymui. Veikalas tapo fi-
losofijos klasikais, bet sukėlė
karštų diskusijų.

Dar po penkerių metų pasirodė
jo pagrindinis metafizikos veika-
las, kuriame buvo įdėti svarbiau-
sieji ankstesnių diskusijų pareiš-
kimai ir autorius atsakymai į
juos. Veikalas pavadintas *Medi-
tationes de prima philosophia, in
quibus Dei Existentia et animae
humanae a corpore distinctio de-
monstratur* (Amsterdam, 1642
– antroji laida). Ir šis veikalas su-
silaukė priešiško pasisakymo,
kuriu aršiausias buvo iš Utrechto
universiteto prezidento Gisbert
Voetius. Jis apkaltino Des-
cartes'ą ateizmu ir pasirūpino, kad
šis būtų pasmerktas vietinio ma-
gistrato.

Bet ir Olandijoje Descartes
turėjo daug draugų ir gerbėjų,
kurių tarpe buvo pabėgusi
Pfalzo princesė Elzbieta, Bohemi-

kos pagrindai buvo tokie tvirti.
Išėjęs La Flèche kolegiją, Des-
cartes 1612 metais įstojo į
Poitiers universitetą, kurį baigė
1616 metais. Studijų išvargintas
ir norėdamas pamatyti pasaulį,
Descartes įstojo į Nassau Princo
Maurice kariuomenę, kur jo ma-
tematiniai sugebėjimai buvo nau-
dingi karo inžinerijai. 1618 me-
tais Brendoje jis susipažino su Iza-
oku (Isaac) Beeckman, olandų fi-
losofu, medicinos daktaru ir fizi-
ku, kuris paveikė jį sugrįžti prie
mokslo ir vertingųjų užsieni-
mų. Su bendru entuziazmu jie
diskutavo apie naujus kelius
fizinėms problemoms spręsti,
planavo matematikos pritaikymą
įvairių problemų sprendimui.

1619 metų balandžio mėnesį jis
vėl išvyko į kelionę. Pasiekęs
Vokietijos miestą, turbūt Neu-
berg, jis apsisusto žiemai. Čia jam
išryškėjo tolimesnio gyvenimo
prasmė, ir jis apsisprendė pa-
siekti savo gyvenimo tikslą, tai
yra, sujungti fiziką su geometri-
ja, o visus kitus mokslus sujungti
bendrąsiais principais.

Pagaliau, vos tik baigęs *Traité
des passions de l'âme* (Paryžius,
1649), gavo Švedijos karalienės
Kristinos kvietimą atvykti į Šve-
diją ir teikti jai instrukcijų.
Descartes nelabai norėjo gyventi
meškų, uolų ir ledų krašte, bet,
perkaltas prancūzų ambasado-
riaus Chanut, 1649 m. rugpjūčio 1
d. išvyko iš Amsterdamo ir maž-
daug po mėnesio pasiekė Stock-
holmą. Karalienė nustatė, jog jo
pamokos prasidės 5 valandą ryte
(Descartes dėl sveikatos papras-
tai lovoje išbūdavo iki vidurdie-
nio). Viena šalta rytą grįždamas
po pamokos persisaldė ir po dvie-
jų savaičių pasimirė. Tai buvo
1650 m. vasario 11 d. Jo kūnas
buvo pagrabentas į Prancūziją ir
palaidotas Šv. Geneviève du
Mont bažnyčioje.

Descartes'o filosofija

Dar studijuodamas La Flèche
kolegijoje, Descartes jau buvo
pastebėjęs, jog filosofijoje nebuvo
nieko, dėl ko filosofai sutartų.
Jam patiko matematikos metodi-
ka. Jam atrodė nuostabu, kodėl
filosofija niekad nebuvo bandyta
pastatyti ant solidžių matemati-
kos pagrindų. Jo bandymai vedė
jį prie įsitikinimo, kad būtų
galima visiems mokslams prita-
kyti matematikos metodus.

Tradicijos, kuriomis Descartes
buvo auklėjamas, rėmėsi deduk-
tyviniu metodu. Jis sutiko, kad
tas metodas buvo naudingas at-
skiriems, jau nusistovėjusiems
mokslams, bet paneigė jo naudą,
kuriant naujus mokslus. Jam at-

tikrąbę. Ir būtent, tuo tarpu, kai
scholastinė filosofija į Dievąėjo
nuo pasaulio, tai Dekartas imasi
irodyti Dievą, „neišeidamas iš sa-
vęs“. Pagal Dekartą, Dievą irodo
pati mumyse esanti be galo tobu-
los būtybės idėja: nebūtų galima
tokios idėjos turėti, jei paties
Dievo nebūtų... Tik žinodami
Dievą esant, galime pasitikėti
savo protu ir būti tikri, kad visa,
ką aiškiai ir įsakmiai (clare et
distincte) pažįstame, yra tikra“.

Descartes'o kritiškos procedū-
ros radikalizmas, ieškant negin-
čijamo filosofijos pradžios taško,
susiuria su nuoroda į patį pir-
mąją jo filosofijos tiesą. Jo mąs-
tymo subjektas yra anapus abejo-
nės, bet kas gi yra tas subjektas?
Descartes ir tai neatsako. Į klausimą:
„kas aš esu?“ Descartes at-
sako: „aš esu mąstytojas.“ Ir tai
viskas. Bet ar gali kritikuoti pa-
kakti? Dievo buvimą jam irodo
„mumyse esanti be galo tobulos
būtybės idėja.“ Visa kita turi būti
palenkiama jo abejonės metodo ana-
lizei, nes visa, kas patiriama jus-
lėmis, yra nepatikima.

Medžiagos esminė savybė yra
kaita, sąsąmos. Tad suprasti, kad
kas nors egzistuoja, pripažįsta
Descartes, reiškia suprasti, kad
tas dalykas gali egzistuoti erdvėje
ir laike. Tokiu būdu materialinis
pasaulis tampa matematinės
analizės objektu, mechanizmo da-
limi. Net ir žmogaus kūnas yra
mechanizmo dalis. Tik protas ar-
ba siela yra mąstymo, tai yra,
žmogaus esmė. Medžiaga ir siela
susitinka žmoguje, tačiau pasilie-
ka skirtingų prigimtį. Taigi
žmogaus atveju Descartes atsto-
vauja griežtam dualizmui.

Kad Descartes iš tikrųjų turėjo
mokslų vienybės viziją, galime
patirti iš jo „mokslo medžio“,
kurio šaknys buvo metafizika,
kamienas buvo fizika, o šakos visi
kiti mokslai (įskaitant mediciną
ir moralę). Šis vaizdas įtaigauja
metafizikos ir mokslų sąsąją, ką
Descartes'o raštai išreiškia kaip
idealą.

Deja, Descartes'ui nepavyko iš
filosofijos padaryti mokslo, kur
nebūtų nuolatinių ginčų. Priešin-
gai, daug jo idėjų buvo diskutuo-
jamos jo paties laiku. Jis pats
kritikams atsakydavo ir savo
mokslo tobulindavo. Tokių kriti-
kų yra ir mūsų dienomis, o vis
tiek Descartes stovi, kaip šimt-
metinis kelrodis, užsitikrines
savo vietą tarp patį žymiausių fi-
losofijos išminčių. Patinka jis
mums ar ne, bet kaip Aristotelis,
Platonas, Šv. Tomas Akvinielis
nepaseno, nepasens nei René
Descartes.

NUORODOS

1 S.V.K., „Descartes, René“, *Ency-
clopaedia Britannica*, vol. 7, 1969.
2 Bernard Williams, „Descartes,
René“, *The Encyclopedia of Philo-
sophy*, vol. 1, pp. 344-354.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Pieno gamybos krizė Lietuvoje • René Descartes keturių šimtų
metų sukaktis • Lietuvių fronto bičiulių lietuviškų studijų savaitė
Dainavoje • Kapsų „Poezijos pavasaris '96“ Kirčiuose • Julijos Šva-
baitės eilėraščiai

Vaclovas Straukas

Brestas rugiai...

Fotomenininko Vaclovo Strauko darbu paroda vyksta Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čika-
goje, iki rugpjūčio 31 dienos.

Dievuliuk, kokia graži Dainava!

40-oji Lietuviškų studijų savaitė Dainavoje

JUOZAS BAUŽYS

Su tokiu nostalgiku atodūsiu, garsiai vieną dieną dr. Vytauto Majauskio išsakytu, turbūt kiekvienas šios savaitės dalyvis ir dalyvė žvelgė į šiemet nuostabiai gražią ir žalią Dainavos gamtą. to malonaus lietuviško Dainavos peizažo aplinkoje 1996 m. birželio 23-29 d. vyko tradicinė lietuviškų studijų savaitė, surengta Lietuvių fronto bičiulių. Ir ne tik tradicinė, bet ir jubiliejinė — keturiasdešimtoji savaitė. Savo programa ji gal nebūna labai vientisa: paskaitų, pokalbių ir svarstymų temos plačiai įvairavo, palyginus šiuo metu gal aktualiausias Lietuvos ir jos išeivijos gyvenimo bei tarpusavio santykių klausimus. Juos nagrinėję paskaitininkai bei pranešėjai buvo ne vien vyresniosios kartos, bet ir studentiškojo jaunimo atstovai. Savaitėje dalyvavo taip pat svečiai iš Lietuvos — „I laisvę“ fondo Lietuvos filialo tarybos pirmininkas advokatas Jonas Kairevičius su žmona Vida.

„Mes ir jūs“ mūsų tarpe

Pirmadienio popietė buvo skiriama pokalbiams apie naujausius imigrantų iš Lietuvos problemas, jų santykius su antrąja išeivijos karta ir Lietuvių Bendruomene. Birutė Jasaitienė, JAV LB Socialinių reikalų skyriaus vedėja, palygino tris dėl skirtingų priežasčių į šį kraštą atvykusius imigrantų kartas, labiausiai apsisitardama prie pačių naujausių atvykėlių. Didės dalis po 1990 metų Amerikoje atsiradusių imigrantų, legaliai ar nelegaliai atvykusių į šį kraštą gerės duonos ir uždarbio, nepritampa prie esamų organizacijų, jų veiklos, todėl regimai egzistuoja „mes ir jūs“ savokos. Jasaitienė atsisakiusi pastabas konkrečiai paryškino Rita Šakenienė, pati naujoji ateivė, tačiau pozityviai įsijungianti į visą lietuvišką veiklą. Jos tvirtinimu, šios trečiosios imigrantų bangos asmenų vien Čikagoje yra daugiau negu 10,000, daugiausia nelegaliai čia gyvenančių. Vieni jų dirba, bet yra ir tokių, kurie iš anksto yra nusistatę nedirbti blogesnio ar mažiau apmokamo darbo. Nesijungdami į Lietuvių Bendruomenę dėl jiems nepatinkamų įstatų, susibūrė į atskirą sambūrį „Krantą“. Prelegentė apgailestavo, kad nerandama bendro kelio, kad naujieji ateiviai yra pasidarę kosmopolitais. Diskusijose buvo ieškoma būdų, kaip legaliu keliu šiai naujai imigrantų kartai būtų galima padėti.

Prarastos progos ir blėstantis viltis

Šia, atrodo, minoriškos gaidos tema kalbėjo dr. Vytautas Bie-

LFB Lietuviškų studijų savaitės Dainavoje programos dalyviai: Jonas Kairevičius (Kazio Ambrozaičio nuotrauka), Jonas Pabedinskas ir dr. Antanas Grina (Jono Urbono nuotrauka).

liauskas, savo paskaitos įžangoje pristatęs vaizdą tokios atsikuriosios Lietuvos, kokios savo fantazijoj laukėme. Deja, realybė buvo kitokia. Prelegentas, pats artimai turėjęs progą susipažinti su dabartinėmis Lietuvos problemomis, vaizdžiai pasakojo apie tai, ką valdžia Lietuvoje daro ir ko nepadaro. Jo nuomone, Lietuvoje aiškiai matomas ekonominis chaosas, vyrauja korupcija, trūksta saugumo individams ir firmoms. Žmonės apatiški, nepasitiki nei vyriausybe, nei Seimu, nei vienas kitu. Kaip vieną iš prarastų progų dr. Biečiauskas minėjo ir užsienio lietuvių atstūmimą, įvykusi jau tuoj po nepriklausomybės atgavimo.

Tačiau vilties dėl gražesnės Lietuvos ateities nedera pamesti. Pasidžiaugė, kad ir Vytautas Landsbergis savo neseniai išleistame knygėje *Kryžkelė* kaip tik iškelia vilties grąžinimo tautai reikalą. Kalbėdamas apie artėjančius Seimo rinkimus, prelegentas pabrėžė, jog dešinėsios partijos nedelsiant turėtų pristatyti Lietuvos kaimui ir miestui rimtai paruoštas programas. Kandidatų juk balsus rinkti tenai, o ne keliaudami po Vakarų kraštus. Mums, Vakaruose gyvenantiems tokių politikų-turistų nereikia, — sakė prelegentas. Tačiau mums visiems reikia aktyviai jungtis į Lietuvos politinį gyvenimą, dalyvaujant demokratiniuose procesuose.

Pilnutinės demokratijos belaukiant

Maždaug tokia tema kalbėjo dr. Kęstutis Skrupskelis, South Carolina ir Vytauto Didžiojo uni-

versitetų profesorius. Jo nuomone, nors Lietuvoje ir tebeatomama kartais pilka sovietinė nuotaika, tačiau tautos atsisistymas vyksta ir iš išorės, ir iš vidaus. Atsiranda asmeninė iniciatyva, žmonės pradeda pajusti savo galimybes, planuoti, ugdyti savo gyvenimą. Auga jaunimo organizacijos, vaikų darželiai. Visa tai rodo pradžią demokratinės sistemos. Reikia tik tą individualią ekonominę ir kultūrinę iniciatyvą remti. Demokratiškai savaime nėra tobula sistema. Ją nuolat reikia kurti, o galimybės priklauso nuo pačių žmonių.

Kiek kitoki, gal labiau sarkastiška dabartinio Lietuvos gyvenimo vaizdą nupiešė kitas Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorius dr. Antanas Musaitis savo paskaitoje, pavadintoje „Laisvės alejose ir jų paunksmėje“. Jis pabrėžė, kad tebejaudiamas senų laikų prisiminimo jausmas. Vis dar dažnai stengiamasi įrodinėti, kad komunistų partija buvusi lietuviškos išlaisvintojos. Raudonojo dvaro poetai vis dar stengiasi nuvertinti Lietuvos istorijos faktus. Taputariu Lietuvos vertinimas dažnai vienašališkas. Prelegento nuomone, Laisvės alejose vis dar yra dviejų rūšių žmonės: vieni, kurie prisimena praeitį, kiti, kurie slepiasi jo šešėliuose. Blogio kova su Geriu tebevyksta. Nemari tau kunkuliuoja, Lietuva grįžta į savo nepažeistą šaknis.

I šį pilnutinės demokratijos temomis pokalbį ciklą būtų galima įjungti ir dr. Arvydo Žygo pranešimą, padarytą vienos vakaronės metu, apie dabartinio Lietuvos jaunimo kelius ir kryžkeles. Prelegentas pažvelgė į

jaunimą socialiniu, ekonominiu, kultūrinio imlumo ir kitokiais aspektais. Kiekvieną vaiką ir jaunulį veikia jo augimo ar brendimo normalios ar nenormalios sąlygos, skirtingi pasauliai. Jaunimas dažnai megsta egzotiškas idėjas, jo tarpe matomas kultūrinis ekumenizmas, dažnai atneštas iš Vakarų pasaulio nežabotas modernizmas. Pastaruoju metu ypač pastebima tokios eu-roamerikietiškos kultūros nei-gijama įtaka, pasireiškianti spaudoje ir televizijoje savo nekontroliuojama pornografija. Atrodo, kad visa tai yra finansuojama tuo suinteresuotos mafijos. Lietuvoje reikiama tikras šėtoniškas nihilizmas. Čia dr. Žygas kėlė klausimą, ką mes turėtume daryti. Jis ragino žmones kreiptis į naujojo Seimo kandidatus, kad jie dėl to pasisakytų ir stengtųsi kovoti prieš šį moralinį Lietuvos jaunimo žlugdymą.

Lietuvos ekonomija ir bankininkystė

Visa ketvirtadienio diena buvo skirta aptarti Lietuvos ekonominės problemoms. Prof. dr. Valdas Samonis iš Toronto savo paskaitoje davė plačią Lietuvos ekonominio gyvenimo padėties apžvalgą. 1992 metais į valdžią atėjus buvusiems komunistams ir sustabdyti privatizacijos procesą, atsirado nomenklatinė privatizacija. Dauguma įmonių perėjo į rankas asmenų, turėjusių ryšius su valdžios žmonėmis. Vėliau buvo pasirinktas korporacinis modelis, panašus į Pietų Amerikos kraštus. Valdžia blaškesi nuo lito nuvertinimo ir surišimo su dolerių iki didelės bankų

krizės, kada didelė dalis taupytų prarado savo indėlius. Prelegento nuomone, ekonominė padėtis Lietuvoje vis dėlto yra geresnė negu Ukrainoje ir kituose buvusios Sovietų Sąjungos kraštuose. Į tolimesnio ekonominio augimo eigą reiktų žiūrėti su tam tikru optimizmu, tačiau padarytos klaidos dar ilgai alins Lietuvos ekonomiją. Dar ilgai teks vargti ir užmokėti buvusios sistemos ir jos palikimo sąskaitas. Artėjančių Seimo rinkimų proga opozicinės partijos turėtų skelbti pozityvius projektus: netrukdyti ūkininkams ir verslo žmonėms, atverti užsienio rinkas, padėti kelti įmonių našumą ir t.t.

Savais komentarais dr. Samonį papildė ekonomistas Jonas Pabedinskas. Jo nuomone, valstybės ekonomika dažnai surišta su politika, tad didelių vilčių iš ekonomistų jis nemato. Lietuvoje būtina reiklia geros ekonominės strategijos ir išdirbtų procedūrų. Jis pabrėžė, kad itin svarbi yra tarptautinė prekyba. Būtinis eksporto didinimas, gaminių pelno ir dirbančiųjų atlyginimų sutvarkymas bei muitų klausimo išsprendimas.

Dr. Antanas Grina, kurį laiką Lietuvoje buvęs finansininkų patarėju, savo paskaitoje aptarė Lietuvos bankininkystės problemą. Nutarus atsisakyti rublių, kaip pereinamoji valiuta buvo įvestas laikinas talonas. Lietuvos Bankas pasidarė centriniu banku. Talonas buvo gana stabilus pinigais, talonų kiekis kontroliuojamas. Perejus į litą, finansinis stabilumas pradžioje taip pat buvo tvirtas. Centrinio banko veikla gerai reikšėsi, iš tarptautinių bankų geromis sąly-

gomis buvo gaunamos paskolos. Tačiau naujai LDDP valdžiai tai nepatiko: iš Lietuvos Banko buvo atimtos pagrindinės funkcijos ir priimtas Valiutų valdybos modelis. Infliacija pradėjo kilti, litas užsienio valiutos atžvilgiu tapo perversintas, prekybos balansas negatyvus, nurašytos didelės paskolos, privedusios prie bankų krizės. Prelegento nuomone, dar reikės daug pastangų ir reformų, norint atstatyti gerą bankinę situaciją. Padėtis yra sunki ir tuo atžvilgiu, kad Lietuvoje pensijos amžius prasideda nuo 55 metų. Du darbingi žmonės išlaiko vieną pensininką. Neišrenkami reikalingi mokesčiai, valdžios sukurtos programos duoda daugiau išlaidų negu pajamų.

Teisingumo paieškos Lietuvoje

Advokatas Jonas Kairevičius iš Kauno, jau 30 metų besiverčias advokatura, savo pirmosios paskaitoje pažvelgė į Lietuvos teismus, supažindindamas su jų santvarka, kompetencijomis, teisingumo paieškos kėdėmis, bet prieš Lietuvos Respublikos vėliavą, už kurios iškėlė galį ir patys anksčiau žmonės baudė. Ar galima šiais žmonėmis pasitikėti, dar iki šiol Lietuvoje neatsakytą. O atsakyti būtina, nes neat-sakius, teisingumas liktų be do-rovinių pamatų, — sakė prelegentas. Jis toliau pabrėžė, kad šiuo metu vis dėlto Lietuvos teismuose dirba daug dorų žmonių.

Antroje savo paskaitoje Jonas Kairevičius nagrinėjo teisinės valstybės pagrindus. Jis pabrėžė, kad svarbiausias pirmumas teisinėje valstybėje turi būti skiriamas piliečiui-žmogui, o ne valdžios autoritetui, biurokratams ar partijų vadovybėms. Į savo klausimą, ar Lietuva jau pakeliui į teisinę valstybę, prelegentas atsakė, kad ji tuo keliu jau eina, bet dar ne visada sėkmingai. Įstatymai dažnai prieštarauja vieni kitiems, valdžia savo įsteigtomis apskritų struktūromis trukdo rinktų savivaldybių darbą. Ekonominė bloga padėtis taip pat nepadaeda teisinės valstybės kūrimui. Net ir patys žmonės dažnai neįsigaumina, kad jie yra valstybės pagrindas, kad nuo jų priklauso valstybės likimas. Jeigu teisės normos yra jiems valstybės varu primetamos, artė-

René Descartes sukakčiai

(Atkelta iš 1 pal.)

3 Juozas Girnius, „Descartes, René“ *Lietuvių enciklopedija*, (Boston, 1954), IV t., pp. 463-464.

4 Pranas Kuraitis, *Filosofijos raštų rinktinė*, spaudai paruošė Antanas Vaitiulaitis, Chicago: Ateitis, 1990.

5 William A. Lippin, *Existential Phenomenology*, Philosophical Series 12, Editions E. Nauwelaerts, Louvain, Pittsburgh: Duquesne University Press.

6 Juozas Girnius, op. cit.

7 Bernard Williams, op. cit.

LITERATŪRA

The Philosophical Works of Descartes. Tr. Elizabeth S. Haldane and G.R.T. Ross. 2 vols. Cambridge: Cambridge University Press, 1955.

Kelly, William L. and Andrew Talon. *Readings in the Philosophy of Man*. New York: McGraw-Hill, 1967.

Bruening, William H. (ed.). *Self, Society and the Search for Transcendence: An Introduction to Philosophy*. National Press Books, 1974.

jantys Seimo rinkimai yra gera proga tvirtai pasisakyti už teisinę valstybę.

Spaudos rūpestiai ir jaunimo idealizmas

Šeštadienio popietės pokalbis lietuviškosios išeivijos periodinės spaudos klausimais bei rūpestiais praėjo gana gyvai, nors pakviesti kiti kurių mūsų laikračių redaktoriai dėl įvairių priežasčių ir negalėjo atvykti. Pokalbio dalyviai: *Darbininko* redaktorius Julius Kelešas, *Draugo* moderatorius kun. Viktoras Rimšelis, spaudos bendradarbis Vaeys Rociūnas, pokalbiui vadovavęs Juozas Baužys ir, savaime aišku, kalbėtojai iš auditorijos. Pokalbio temos: mūsų spaudos uždaviniai, kryptys, atvirumas laikui, kontroversijos — jų skelbimas ar vengimas, objektyvi informacija ar skaitytojų ugdantys komentarai. Buvo kalbama apie atskirus laikračių puslapius, vedamuosius straipsnius, įvairių skyrių puslapius, kautines pasireiškiančius skaitytojų laiškus, rašančiųjų į spaudą stoka ir kt. Konkrečių išvadų padaryti nebuvo įmanoma, tačiau gal savaime išryškėjo, kad lietuviška spauda reikia būtinai išlaikyti gyvą, idomią ir visais būdais ją remti.

Šeštadienio vakare įvyko simpoziumas išeivijos jaunimo lietuviškos veiklos klausimais. Jam vadovavo dr. Petras Kisielius. Aras Norvilas savo pranešime kėlė klausimą, kas užsienio lietuvių jaunima skatina dalyvauti lietuvių organizacijose, dainos ar šokių ansamblių veikloje. Jo paties atsakymu — tai draugai ir noras įgyti daugiau žinių apie Lietuvą, jai padėti. Tačiau bendravimas su Lietuvos jaunimu ne visada yra lengvas: kartais nerandama bendros kalbos, jautima kitokia galvosena, net ir tos pačios organizacijos, pvz., ateitininkų Lietuvoje ir čia, tarpusavio santykiuose.

Kastytis Šoliūnas pabrėžė didelę tėvų reikšmę lietuviškam jaunimo auklėjimui iki to laiko, kol patys jaunuoliai jau pajunta savo identitetą. Kastyčiui patiam teko bendrauti su Lietuvos jaunu „Opus Dei“ stovykloje, kur tenykštis jaunimas dažnai iš užsienietį laukdavo įvairių atsakymų. Prelegentas su rūpestiu pasisakė dėl jaunimo lietuviškos ateities ir kėlė reikalą ieškoti naujų idėjų.

Liudas Landsbergis prisipažino, kad vaikystėje jam lietuvišką nelabai terūpėjo. Jis ją surado tik būdamas 12 metų, mamos atsiųstas į Dainavą, tapo

(Nukelta į 4 pal.)

Lietuviškų studijų savaitės Dainavoje: (kairėje) dr. Zigmantas Brinkis ir Juozas Ardyas, (dešinėje) paskaitininkas prof. Valdas Samonis ir Vytas Petrulis.

Jono Urbono nuotrauka

„Poezijos pavasaris '96“ Kiršuose šių metų gegužės 30 dieną (iš kairės) aktorius Petras Venskovas, Saulius Bučas, poetė Jūditė Valčiūnaitė, poetė Julija Švabaitė, P. Keldolius, Juozas Žygas, Marija Remienė. Kalba Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas Valentinas Svėtickas.

Kapsų „Poezijos pavasaris '96“ Kiršuose

JUOZAS ŽYGAS

Šioje neeilinėje meno šventėje Lietuvoje dalyvavo ir čikagiečių ketvertukas, jeigu neskaitysime Julijos Švabaitės-Gylienės, kuri jau anksčiau į Vilkaviškio apylinkes nuvyko. Šventės rengėjai susisiekė su Vilniaus Dailės muziejaus direktoriumi Romualdu Budriu, kuris parūpino mums „Latviją“ (autobusiukas). Marija Remienė ir aš į Vilnių atvykome gegužės 28 dieną. O gegužės 30 dienos rytą jau vykome į Vilkaviškį. Autobusiukas turėjo nuvažiuoti pas dailininkę Magdalena Stankūnienę, kur ir mes susitarėme susitikti. Sutartu laiku, 10 val. ryto, sėdome į mums paskirtą autobusiuką. Kartu su Stankūniene vyko jos giminaitė Laimutė (vilnietė) ir Vilkaviškio kultūros skyriaus vedėjas Artūras Blauzdžiūnas. Ilgai negaišę pajudėjome Vilkaviškio link. Nors mūsų buvo ne daug, bet vietos per daug nebuvo, kadangi Magdalena Stankūnienė dar savo pareikšlų prikrovė (Vilkaviškyje vyko jos meno paroda). Dabar Vilnius yra labai išsiplėtęs. Miesto pakraščiuose pristatyta daug įmonių, kurių pajudė kaminais dunkso tik tam, kad varnos galėtų poilsui nutūpti. Šonė paliekame jau viso

je Europoje spejusius išgarseti Gariūnus. Pro juos pravažiavę netrukus pradėjome mišku važiuoti. Kelias geras, tad gana greitai ežerus pamatėme – tai jau Trakai. Bet dar tolimas kelias mums liko. Ko mes dabar į tuos Kiršus vykome? Atrodytų, kad tai žemės kampelis, kurio daugelis net žemėlapyje surasti negalėtų. Taip, tai galbūt nuošalus kampelis, bet jis jau neišdildomai įrašytas į lietuvių literatūros istoriją. Tai tėviškė Salomėjos Neries ir Kazio Bradūno! Todėl ir vykstame į ten, kadangi Poezijos pavasario atidarymas turėjo vykti Salomėjos Neries tėviškoje. Šioje šventėje buvo numatyta pagerbti jų kraštiečių poetę Juliją Švabaitę-Gylienę. Nuvažiavę į Vilkaviškį sustojome prie Kultūros rūmų. Kur tuojuo buvome susodinti į automobilius ir važiuojome į meriją, kur jau laukė Vilkaviškio meras Jonas Matys. Merijoje buvo gana daug įvairių merijos ir kultūros darbuotojų: bibliotekos direktorė Asta Velioniškienė, Švietimo skyriaus vedėjas Valentinas Pietiukaitis, muziejaus direktorė Gabrielė Karalienė ir daugiau darbuotojų. Išgėrę puoduką kavos, ilgai negaišę atsiveikiname ir skubėjome į automobilius. Turėjome vykti į Kiršus, Salo-

mėjos Neries tėviškę. Mus lydėjo ir globojo Gabrielė Karalienė, kuri kelionėje buvo mūsų geroji fejė. Ji – moteriškė, primenanti stambaus ūkio šeimininkę, lyg „Siuvėjų dienos Silmačiuose“ moti, kuri raktais žvangindama sukosi ir visą ūkį tvarkė. Taip ir jos visur buvo pilna ir ji sukosi lyg vijurkas. Į Kiršus nuvykti mes truputį pasivėlavome, kadangi jau buvo apie 300-400 žmonių susirinkę, jų tarpe daug vaikų, ir Alvitio kapela jau grojo. Salomėjos tėviškė graži, buvusi stambaus ūkininko sodyba. Tačiau telikę tik pora mūrinių pastatų ir gyvenamojo namo pamatai. Kapsai, atrodo, yra sveiki ir užaugę žmonės, beveik visi be paltų ir plikomis galvomis. O mes, čikagiečiai, drėbėjome, kadangi oras buvo gana šaltas ir žvabokas, vėjas plaukus darė. Debesys slinko ir lietumi grasė. Tačiau, nepaisant to, šventė turėjo numatyta tvarka vykti.

*Ir kol dar žemė nerami,
pabūkime visi namie*

Šios Kazio Bradūno eilutės buvo šiuometinio Poezijos pavasario motto. „Poezijos pavasario '96“ programos vadovė Rima Simanavičienė pradėjo poezijos posmą: „Sėjėjas sėja žodį, bet mažai tedysta žodžių, garšesnių už tylą“. Salomėjos Neries vidurinės mokyklos mokiniai pasako „Volungelę“. Jaunimo šokis buvo šiltai priimtas. Programos vadovė pranešė: „Šiandieną pas mus svečiuojasi svečiai iš tolimos Čikagos“ ir pristatė visus dalyvaujantius čikagiečius. O mokinukai visus apdovanojo gelėmis. Žinoma, poetė Julija Švabaitė-Gylienė buvo išskirtinai pagerbta, o po jos dailininkė Magdalena Birutė Stankūnienė, kurios meno paroda buvo atidaryta Kultūros rūmuose. Priešingai visokioms pasakoms ir kalboms apie tariamą suvalkiečių lyktumą ir uždarmą. Vilkaviškio krašto žmonės, kurie vadinasi kapsais, yra labai nuosirdūs ir vaisingi žmonės.

Aktorė Rūta Stalilūnaitė citavo Julijos Švabaitės-Gylienės eileraštį, skirtą Salomėjai Neriai:

*... O švento diemedžio
šaknys
auga prie tavo
slenksčio,
ir aš taip norėčiau
prie jo prisiglaudus
išgirsti tavo maldą
ir raudą
(kai Viešpats seniai
tau atleido,
nes daug
iškentėjai...)*

Programos vadovė Rima Simanavičienė

(Nukelta į 4 psl.)

Julija Švabaitė

...Pasauliu netikiu,
o Pasaka tikiu...
Henrikas Radauskas

AUSTĖJA

1

Niekas manęs neprikėlė
iš palaidotų šimtmečių
mito,
Praamžius sodai
išnyko,
užgriuvo takai
į stebuklų
vietą — — —

Tavo kūdikis geria pasaulį
kaip midų,
liūdnu balseliu
prašo Pasakos,
Aukso sviedinį — Saulę

apglėbęs rankutėmis,
tebelaukia jos Anapus — — —

Tu paguldei ji
šalia dūzgiančio avilio,
svetimos žemės pievoj,

prie ošiančio miško,
pasodinusį gėlę Šunskų jam
lietuvišką,
o man rožę geltoną
tarp bičių ir peteliškių — — —

2

Kur šviečia Vilniaus žiburiai
kerėtojai,
stebuklų miesto
rūpintojeliai,
kur akmenys dar gieda

šermeninę,
kamanė bitė avilio
neišsko,

kur svetimam lizde Gegutė
kukuoja bepročių
sindromą,

užnuodyto nektaro negerk,
Austėja,
į mėlyną dangaus
paletę,
Kūrėjo rankomis išausta,

į Saule,
į beržo sulą lėk,
Sparnuotoji,

kur atsigerus neužmigs
amžinu pasmerktųjų
miegu — — —

3

Šiltojo tavo motinos
rankovė,
parneštoji iš tolimo
Sibiro,

su duonos trupinelių
rožančiumi,
Kūčių vakaro
skeptaitė

atnešu šventą
aukuro žvakę
įžiebtį pirmai
Katedros mišparų ugniai
drauge su vaidilutėmis
ir Dievo
Angeliu — — —

4

Išlaisvinta iš ledo,
kryžiažodžių gadinės,
iš akmeninio laiko
sienų,

karčių medumi girdyta
Prokrusto lovoje,

vaško laivu atplauk,
vijoklių tiltu
ateik,
atnešdama mums stebuklingą
geluonį,

kad neuždustų sielos
tarp laurų
ir vėliavų,
išsaugotų naftalinu kvėpiančioj

kraitinėj skrynioj — — —

DZŪKIŠKOS

1

Vai norėčiau dar sugrįžti,
dar sugrįžti Dzūkijon,
aplankyti Mikyčių gryčią,
kapą motinos senos...

Vai norėčiau dar prie slenkščio
priglaust galvą, atsiklaup
ir iš šulinio gimtino
atsigert vandens gardaus...

Vai žinau, ten sodo medžiai
ir laukai jau nebe tie,
varnų rikšmas virš eglyno,
rudens debesys šalti...

Noriu dar tik pamatyti,
tik paliest delnais tavę
ir tada akis užmerkti
amžinai, o Dzūkijai!

2

Per naktį naktuzėlę
surinksiu ašarėles,
žemelėn pasodinsiu,
radastą išauginsiu...

Razetą ir lelįją,
našlaitę, pinaviją,
devyniašarvę, rūtą, —
kad ne taip liūdna būtų...

O savo dzūkio daliai —
baltą ievos medelį
ir nuo motulės kapo
žydinčią vyšnios šaką...

Baltą ievos žiedelį
nešiu prie krūtinės,
kad niekad neužmirėčiau
savo brangios gimtinės...

3

Tau lyg maldą motulės kartoju
ir sapnuos ateinu pas tavę,
ir klaupiu, ir meldžiuos tau po koju,
o mylioji Dzūkijai!
Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės...

Tavę Daunoro ežero miglos
po audrų išprausta žolele,
smėlio laikrodžiais kėlė ir migdė,
o mylimoji Dzūkijai!
Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės...

Nuo piliakalnio ir nuo Prapunto,
ir už tūkstančio mylių, toli,
tų skaudžių atminimų augintine,
o mylimoji Dzūkijai!
Vai sprogsta medžiai,
vai žvilga upės,
vai krauju žydi
seselių tulpės...

MŪSŲ VIENINTELĖS ŽEMĖS

Lange sniego rožių
dar neišmokom nuskinti,
užuolaidų tamsoj
garsiai plaka širdys —

padėkime padėkime padėkime

išlaukti,
iškentėti
Igarkoje,
Vilniuje, Čikagoje,

Melburne,
kad visada būtų,
kad visada plaktų
vienu ritmu
tik vienas

ir tiktai vienas
mūsų mažos, mūsų didelės,
mūsų vienintelės
žemės
pasauliui...

NE TAVO VALIOJ

Dabar galiu paimt tą knygą,
kur puslapijai sužymėti
raudonu rašalu: —
ne tavo valioj gyvenimas,

žmogau,

ne tavo valioj
kaimyno daržas,
ne tavo valioj
būsimas tavo vardas

antkapio marmure...

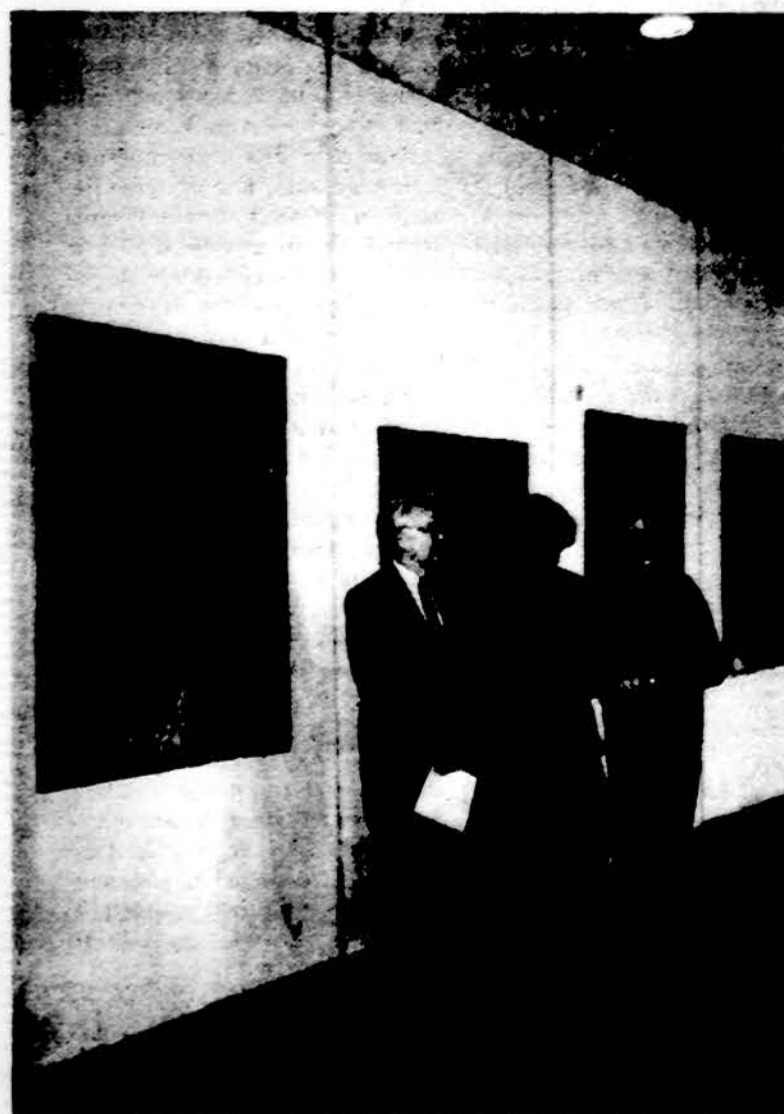
Stogas su dviem kaminais, —
tokio niekas neturi, —
tavo valioj
ištartas žodis,

pasmerkti,
meluoti,
žeminti,

garsiai kramtant šventą
Komunijos duoną
su pykčiu atverta burna, —
bet tu negali susičiupti,

kaip tas fabriko dūmas,
paleistas nuodėti
mėlyną dangų...

(Ši poezijos rinktinė Tu niekur
neišėjai [Vilnius: Vaga, 1991]
skyriaus „Kryžiažodžių gadinė“)

Vilkaviškio Kultūros rūmuose surengtoje dailininkės Magdalenos Stankūnienės darbų parodoje: (iš kairės) Juozas Žygas, Magdalena Birutė Stankūnienė ir Marija Remienė.

Kapsų „Poezijos pavasaris '96“

(Atkelta iš 3 psl.)

naviūtė toliau skaitė poetės eiles:

*Kiekvienas turime
savo kelia,
kelio pradžia.
Savo pasakų
šviesų namelį.
Ir mus vilioja
tolių toliai,
aukštųjų aukštumai,
bet mes ir vėl,
ir vėl sugrįžtame
namelėi.*

Sugrįžusia namelėi savo žemietė Julija Švabaite-Gyliene, gimusia Čyčku kaime, sveikino etnografinis ansamblis iš Čyčku. Čyčkų etnografinio ansamblio daina „Aš prisimenu namelį“, skirta išėjimui. Ansamblio dainininkės, tautiniais rūbais pasipuošusios, daugelis iš jų galbūt Julijos Švabaite-Gylienės — gal net vaikystės draugės. Buvo galima jausti, kaip jos nuoširdžiai savo žemietei dainavo.

Programos vadovė pakvietė žodį tarti viešnia poetė Judita Vaičiūnaitė. Po poetės Vaičiūnaitės nuoširdaus, šilto žodžio ir jos eilėraščių posmų, kalbėti buvo pakviestas rajono meras Jonas Mačys. Jis pasveikino visus šio „Poezijos pavasario“ dalyvius, o ypač Juliją Švabaite-Gyliene, kaip 25-ąsias Vilkaviškio rajono Salomėjos Neries premijos laureatę — savo žemietę. Laureatė buvo pakviesta skaityti savo kūrybą ir vienas jos eilėraščių skambėjo:

*Savo gyvenimą aš pardaviau
Už kasdieninę duoną,
Už lašą vandensio
Sidabriname šaukštą,
Už tamsiai mėlyną
Vitražų saulę,
Už nebaigtą džiaugsmo
eilėraščių.*

Programos vadovė skaitė:

*Tiek metų tartum skęstantis
laikas
Vien už giminės dūmą,
Už nutrauktą, gyvų šaknų,
Išrautą su krauju staiga —
Pakyla Žilvino bangą
Ant begalinio laiko vandensio —
Ir aš plaukiu
Gelme tavo akių*

Šita žemė — išauginusi Lietuvai ir pasauliui Salomėja Nėris, Julija Švabaite-Gyliene, Kazis Bradūna. Kazio Bradūno poezija skaityti pakvietė aktorius Petras Venslovas.

Sešupės laikraščio redakcija jau trečiąjį pavasarį renka gražiausio eilėraščių apie Suvalkiją laureatą. Buvo paprašytas UAB TeleSat Press valdytojas Kostas Kynas paskelbti šiu metų konkurso laureatą. Kynas perskaitė nuta-

rima, kad šių metų laureate yra išrinkta R. Šitkauskienė. Jai buvo įteikta premija, ir ji paskaitė premijuotą eilėraštį apie Suvalkiją.

Šioje poezijos šventėje be jau minėtų asmenų dar dalyvavo: Saulius Bučas (Salomėjos Neries sūnus) su šeima, Valentinas Sventickas, Lietuvos Rašytojų sąjungos pirmininkas ir literatūros mokslininkė Ramunė Marčiulynaitė. Poezijos šventės pirmoji dalis buvo užbaigta daina „Ten, kur žaidžia Nemunėlis“, kurią dainavo Čyčkų etnografinis ansamblis.

Dalyviams iš Salomėjos Neries gimtinės besiskirstant, vėl sėdome į automobilius ir, dideliame nustebeime, važiuojame prie Vištyčio ežero. Sustojome Vištyčio ežero pakrantėje esančiame dideliame kurorte „Dobilėlis“. Maniau, kad nuo grupės atsiskirsiu, bet beveik dar nespėjus išlipėti, pradėjo vienas po kito automobiliai atvykti. Suvažiojo gana didelis būrys svečių. Rengėjai, Vilkaviškio rajono kultūros darbuotojai, svečiai iš Vilniaus ir Čikagos. Gana tolimą kelią važiuojame vakarienei, kurią savo lešomis surengė šios poilsiavietės savininkas Viktoras Jašinskas. Pirmą sykį teko valgyti Vištyčio ežero syką (lašų šeimos žuvis). Buvo apsieita be ilgų kalbų, kadangi reikėjo vėl skubėti. Padokeje ir atsiveikine su vašingu šeiminku, vėl sėdome į automobilius. Pasirodė, kad turėjome vykti į Didžiųjų Selvių kaimą. Apylinkės gana gražios — kalvotos, tad per langus besidairant, netrukus atsiradome Antano Vaičiūlaičio sodyboje.

Vaičiūlaičio tėviškoje tebe-gyvena jo sesuo Elena ir kitos sesers sūnus. Atėjant jo gimimo 90-mečiui, buvo nutarta jo tėviškoje pastatyti jam stogastulpį. Tad to stogastulpio pastatymo iškilimams mes ir važiuojame. Deja, pasirodė, kad meistras vėlavosi ir vietoje stogastulpio tebuvo tik duobė! Bet niekas dėl to rankų nenuleido. Troboje, viename kambaryje, buvo Vaičiūlaičio rąstų ir nuotraukų parodėlė. O didžiulia dalyvių buvo apie seną ažuolą susispietę, kuris rašytojo gyvenime svarbų vaidmenį turėjo. Savo laikuose vis apie ažuolą teiraudavosi. Jo tą mintį pratesė Rašytojų sąjungos pirmininkas Valentinas Sventickas ir aktorius Petras Venslovas. Su savo prisiminimais įsijungė Julija Švabaite-Gyliene ir rašytojo duktė Danutė. Mergaitės ažuolo lapų vainiku apjuosė šimtmetį ažuolą, kuris saugo Antano Vaičiūlaičio tėviškę. Prie jo daugelis fotografavosi. Po poros dainų susirinkusieji pradėjo skirstytis. Pusvalandžiui mus nu-

LFB lietuviškų studijų savaitės programoje kalba: (iš kairės) Aras Norvilas, Kastytis Soliūnas, Liudas Landsbergis.

Kazio Ambrozaičio nuotrauka

Lietuviškų studijų savaitė Dainavoje

(Atkelta iš 2 psl.)

ateitininku ir pats nusprendė vykti mokytis į Vasario 16 gimnaziją Vokietijoje. Tad didžiausius kreditus dėl savo lietuviškumo Liudas skiria savo motinai, Dainavai ir dr. Vyganto Dainavoje ruoštiems žiemos kursams. Dėl bendravimo su Lietuvos jaunimu jis taip pat galvojo, kad dėl skirtingų kultūrų, kuriose tapome išauklėti, tas bendravimas tikrai nėra lengvas.

Pabaigoje visi trys pranešėjai atsakinėjo į gausius klausimus, dėkojo savaitės rengėjams už

duotą jiems progą pasisakyti ir prašė jokių būdu nenutraukti tolimesnį savaitę Dainavoje rengimo.

Žvilgsniai į praeitį

Penktadienio popietė buvo skirta 55-erių metų sukakčiai nuo 1941 metų Tautos sukilimo paminėti. Įvadą padarė dr. Petras Kisieliūsis, pakviestas dr. Adolfą Damušį ir Vidą Kairevičienę uždegti žvakę, kaip šviesos Lietuvai simboli. Apie pasirošimą sukilimui, jo organizavimą bei eigą, atskirus sukilimo fragmentus

kalbėjo trys sukilimo dalyviai: dr. Adolfas Damušis, dr. Kazys Ambrozaitis ir inž. Pilypas Narutis. Minejimas buvo baigtas Tautos himnu.

Suristas su Lietuvos kova dėl laisvės buvo prisiminimas Lietuvos partizanų, veikusių Suvalkų trikampyje, apie jų veiklą išsamiai pasakojo prof. Valdas Samonis, neseniai grįžęs iš Lietuvos ir parsivežęs naujos informacijos, rastos Vilniaus ir Varšuvos KGB archyvuose. Pagal ja Lietuvos partizanų kelias į Vakarus per Suvalkų kraštą, visos labai gerai organizuotos.

pajėgos ir Vilkaviškio kultūros darbuotojai, pasitelkę Vilniaus menines pajėgas. Kuomet yra viešinai dirbama — tai ir matyti gražūs darbo vaisiai.

• Švėkšna. Birželio 18 d. Švėkšnos bažnyčioje, dalyvaujant Telšių vyskupui Antanui Vaičiui, iškilmingai paminėtos šios apylinkių kilusio Sibiro kalinio kanauninko Stanislovo Budvyčio 100-osios gimimo metinės.

• „Ainių“ ansamblio du koncertai lietuviškajai visuomenei įvyks sekmadienį, liepos 21 dieną: 12 val. vidurdienį — Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, ir 4 val. p.p. — Jaunimo centro didžiojoje saleje, Čikagoje. Ansamblis pasirodys su programomis ir tris dienas trunkančiam Brighton Park apylinkės tradiciniame vasaros festivalyje, kuris vyks liepos 26-28 dienomis Western Blvd. pievose tarp 43-os ir 47-os gatvių, Čikagoje.

vežė į viesbutį, kadangi mūsų ponios norėjo persirengti.

Visi buvome punktualūs ir nieko laukti nereikėjo. Ir vėl važiuojame tik dabar jau netoli, nes Kultūros rūmai yra gana arti. Mes buvome beveik pirmieji, tad turėjome užtenkamai laiko mūsų bendrakeleivės dailininkės Magdalenos Stankūnienės parodą apžiūrėti. Ji yra išradinga, vis naujas temas ir skirtingą techniką suranda. Šiai parodai ji pasirinko batiką. Nepaisant, kokią techniką ji vartoja, jos darbus galima iš toli atpažinti, kadangi ji turi savitą stilių.

Kol parodą apžiūrėjome, šiek tiek užtrukome, tad auditoriją jau artipilnė radome. Scena neperkrauta ir labai jaukiai atrodo, taip pat apšvietimas labai vykęs. Scenoje buvo pastatyta eilė keičių garbės svečiams. Scenoje sėdėjo rajono vicemeras J. Šliauskas, Rašytojų sąjungos pirmininkas Valentinas Sventickas, aktorius Petras Venslovas. Su savo prisiminimais įsijungė Julija Švabaite-Gyliene ir rašytojo duktė Danutė. Mergaitės ažuolo lapų vainiku apjuosė šimtmetį ažuolą, kuris saugo Antano Vaičiūlaičio tėviškę. Prie jo daugelis fotografavosi. Po poros dainų susirinkusieji pradėjo skirstytis. Pusvalandžiui mus nu-

Ramunė Marčiulynaitė, literatūros tyrinėtoja, apžvelgė Antano Vaičiūlaičio nueitą literatūrinį kelią ir jo gyvenimą. Ji, kuri yra geriau su jo gyvenimu susipažinusi, sakė, kad jis niekuomet neapleido Lietuvos, jis visuomet jos gyvenimu gyveno. Ir visuomet apie ją galvojo. Savo pasakojimu nuvedė klausytojus į Washington'ą, pabūti kartu su rašytoju jo mirties valandoje. Jo kūryba kitaip pajauti teko, kuomet klausėmės aktorius Petro Venslovo skaitymo. Apie savo tėvą kalbėjo jo duktė Danutė Vaičiūlaitytė iš Washington'o. „Jis buvo nuolankus, korektiškas ir niekuomet neieškojo pirmos vietos“. I kalbėtojų tarpą įsiterpė mergaičių oktetas, padainuodamos „Mačiau tėviškes namelį“. Aktorius Petras Venslovas paskaitė iš Vaičiūlaičio kūrybos: „Vilniaus mieste...“ — fragmentą iš rinkinio *Gluosnio daina*. Po etas Petras Keidošius papasakojo apie Julijos Švabaite-Gylienės jaunystę. Ir paskaitė savo kūrybos posmą. Kad klausytojams būtų linksmiau, oktetas padainavo „Užtraukime dainą“. Ir pabaigai kanklių kvintetas pakankliavo „Išskrendantiems paukščiams“. I šį „Poezijos pavasario“ renginį buvo įsitraukusios visos mergijos

Buvo parodyta net KGB paruošta partizanų tarpusavio ryšių schema. Po paskaitos prof. Samonis parodė vaizdajuostę iš 1996 metų birželio pradžioje Punske įvykusio partizanams pastatyto paminklo šventinio iškilnių. Vaizdajuostėje dainuojant Lietuvos folkloriniam ansamblui dainą „Ažuolai žaliuos“, prie jos prisidėjo ir vakaronės dalyviai.

Kadangi ši savaitė buvo 40-oji, vienos vakaronės metu buvo prisimintos pačios pirmosios savaitės Kennebunkport, Maine, ir Dainavoje, jų programos, dalyviai. Pasižiūrėta į senas nuotraukas, kuriose tada visi taip jaunai atrodėme. Tylos minute buvo prisiminti ir jau amžinybėn iškeltavę idėjos bičiuliai, bičiulės.

Et cetera

Neseniai Lietuvoje turėjo progą bendrai kalbėtis ir tartis jungtinę komisiją, sudaryta iš JAV LB ir Lietuvos Seimo frakcijų atstovų. Du šios komisijos nariai, modeliuojant dr. Zigmui Brinkiui, dalyvavę pasidalino patirtais išpuoliais.

Liūda Rugienienė pasidžiaugė, kad komisijos pasitarimuose vyravo darbinga nuotaika. Buvo kalbama dėl bendradarbiavimo kultūros ir švietimo baruose, bandoma derinti programas, pasiskaityta pozityviai už tikybės dėstymą Lietuvoje. Kalbėtasi taip pat ir NATO, Karaliaučiaus srities bei apskritai Lietuvos saugumo reikalais.

Juozas Ardys pažymėjo, jog komisijos pokalbiuose buvo pabrėžtas lietuvių tautos integravimas, neribojamas jokių geografinių sienų. Dar prieš ateinančią

komisijos sesiją tuo klausimu bus paruoštas projektas „Integranti tauta“, kurio principai paimti iš Lietuvių Chartos ir Lietuvos Konstitucijos. Taip plačiu bendradarbiavimu stiprės lietuvių tautos atsparumas bei solidarumas.

Vienos vakaronės metu savaitės dalyviai buvo supažindinti su naujai išleista, Vidmanto Valiūšaičio suredaguota, plačios apimties — 515 puslapių — knyga *Žygio draugams*. Su šia knyga supažindino dr. K. Skrupskelis: joje pateikiami publicistiniai straipsniai bei kitokia medžiaga iš *Kauno aido*, *Kauno laiko* ir *Garso*, atspindinti Lietuvos gyvenimą nuo Sąjūdžio pradžios iki šių dienų.

Kitos vakaronės metu Marija Remienė, vos prieš porą dienų grįžusi iš Lietuvos, kur turėjo progą susitikti su krikščionių demokratų partijos žmonėmis ir su jais kalbėtis dėl pasirengimo ateinančioms Seimo rinkimams, perdavė gana teigiamus savo išpuolius.

Žinoma, ir ši savaitė neapsiejo be daugybės posėdžių, kuriuose savo reikalus aptarė LFB taryba, „I laisvę“ fondas, specialiai politinė komisija ir kitokios organizuotos ar neorganizuotos grupės. Dienos programa maždaug nuo savaitės vidurio prasidėdavo kun. Viktoro Rimšelio ir kun. Vyto Volerto atnaujamomis šv. Mišiomis. O vakarais, po vakaronių programų, skambėdavo dainos, vadovaujamos dr. Petro Kisieliūsis ir inž. Prano Baltakio. Tik vieno dalyko šioje savaitėje nebebuvo — tai užbiagiavimo literatūros ir muzikos vakaro. Gaila! Tačiau vis tiek, dr. Majauskos žodžiais, galime pasakyti: Dievuliuk, gi tikrai gražu mūs Dainavoje!

„Poezijos pavasario '96“ metu Čyčkuose, Salomėjos Neries tėviškoje, Čyčkų etnografinis ansamblis dainavo pavasario žemietės poetės Julijos Švabaite-Gylienės.

Būrelis LFB Lietuviškų studijų savaitės Dainavoje dalyvių.

Vytauto Mazelio nuotrauka